

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3220/2023
16.12.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија Јелене Ивановић, председника већа, Жељка Шкорића, Весне Субић, Марине Милановић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Ђорђе Шекуларац, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства одбране, коју заступа Војно правобранилаштво, Београд, ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 406/23 од 27.02.2023. године, у седници већа одржаној дана 16.12.2025. године донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ посебна ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 406/23 од 27.02.2023. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 406/23 од 27.02.2023. године и пресуда Првог основног суда у Београду П1 2952/21 од 20.10.2022. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 2952/21 од 20.10.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован, приговор апсолутне ненадлежности тог суда истакнут од стране тужене. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана је тужена да тужиоцу на име увећања зараде за прековремени рад, за период од јула 2018. године закључно са децембром 2020. године, исплати појединачне износе наведене у овом ставу изреке, са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 123.490,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 406/23 од 27.02.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена је пресуда Првог основног суда у Београду П1 2952/21 од 20.10.2022. године. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила посебну ревизију у смислу члана 404. Закона о парничном поступку.

Према одредби члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20,10/23 – други закон) – у даљем тексту: ЗПП, прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног суда потребно да се размотри правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). Ставом 2. истог члана закона прописано је да о дозвољености и основаности из става 1. овог члана, одлучује Врховни суд у већу од пет судија.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају, испуњени су услови за одлучивање о ревизији тужене прописани одредбом члана 404. став 1. ЗПП, имајући у виду различите одлуке апелационих судова у истој правној ситуацији, што указује на потребу уједначавања судске праксе апелационих судова, због чега је одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија туженог основана.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац, професионални војник у чину десетара, је у утуженом периоду био у радном односу код тужене на одређено време. Тужиоцу је, по обновљеним уговорима о раду на одређено време, одређен основни коефицијент према чину и дужности од 0,89; по основу посебних услова службе у Војсци Србије одређен му је додатни коефицијент у висини од 20% основног коефицијента; по основу посебних услова службе због тежине, карактера и трајања рада, одређен му је додатни коефицијент у износу од 0,226; по основу навршених година рада у радном односу му је одређен додатак на плату од 3,6% (по решењу од 19.07.2017. године), односно 4,8% (по решењу од 24.08.2020. године) који ће се увећати од 0,4% од плате за сваку следећу навршену годину рада у радном односу. Плата и друга примања исплаћују се тужиоцу од обрачуна и исплату плате за 27.06.2017. године (по решењу од 19.07.2017. године), односно почев од 27.06.2020. године (по решењу од 24.08.2020. године). Тужилац тужбеним захтевом тражи исплату увећане зараде за прековермени рад. На основу налаза и мишљења судског вештака утврђено је да је у утуженом периоду тужилац остварио 376 сати прековременог рада.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио приговор апсолутне ненадлежности суда, налазећи да се у конкретном случају ради о спору о имовинскоправном захтеву, за који је по одредбама члана 22. став 3. Закона о уређењу судова и члана 1. ЗПП, надлежан да поступа суд. Поред тога, позивајући се на одредбе чл. 85. и 98. Закона о Војсци Србије („Службени гласник РС“ бр. 116/07 и 10/15), члана 34. став 1. Правилника о платама и другим новчаним примањима професионалних припадника Војске Србије („Службени војни лист“ бр. 28/11 и 31/15), члана 35. Правилника о платама професионалних припадника Војске Србије (пречишћен текст „Службени војни лист“ број 10/17), члана 164. Закона о раду и члана 154. став 1. и чл.

172. и 185. Закона о облигационим односима, усвојио је тужбени захтев тужиоца, налазећи да је тужилац у спорном периоду радио прековремено, у складу са организацијом посла код тужене, те да му тај рад није вреднован приликом утврђивања основне зараде, да му тужена није исплатила увећање зараде по том основу, нити је извршила прерасподелу радног времена, а тужилац због организације и природе посла није био у ситуацији да одбије обављање рада, јер би у супротном наступила штета за коју би одговорност сносила тужена.

Другостепени суд је, код утврђеног чињеничног стања, да је тужилац остварио часове прековременог рада, за које му тужена није исплатила увећану зараду, нити му је омогућила да те сате искористи користећи слободне дане (утврђено из извештаја тужене од 01.01.2021. године), те да се обраћао туженој за исплату прековремених сати, али да му на захтев није одговорено, потврдио првостепену пресуду, оценивши да је првостепени суд на правилно утврђено стање правилно применио материјално право. При том, оценио је да, имајући у виду одлуку Уставног суда Уж бр. 7156/2014 од 11.12.2014. године, донету у сличној чињеничној и правној ситуацији, независно од тога да ли се ради о плати за обављени рад из класичног радноправног односа или радног односа у коме је држава послодавац, ово право мора да ужива непосредну правну заштиту у судском поступку, с обзиром да се ради о зајемченом праву из члана 60. став 4. Устава – правичној накнади за рад.

По налажењу Врховног суда, основано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права.

Рад дужи од пуног радног времена предвиђен је чланом 83. став 1. Закона о Војсци Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 116/07 ... 94/19), као елемент посебних услова под којима професионално војно лице (официр, подофицир и професионални војник) врши службу у Војсци Србије, због којих се утврђује коефицијент за обрачун плате који је за 20% до 50% већи од коефицијента утврђеног на основу положаја и чина, а у оквиру средстава за плате обезбеђених у буџету Републике Србије намењеним за финансирање одбране. Према ставу 2. тог члана, под радом дужим од пуног радног времена из става 1. истог члана сматра се рад у случају предузимања мера приправности, узбуне у јединици, односно установи, за време војних вежби, борбе против елементарних непогода, дежурства или сличних дужности у команди, јединици или установи Војске Србије, као и у приликама које захтевају да се продужи започети рад чије би обустављање или прекидање имало штетне последице за оперативну способност команде, јединице односно установе, или би била нанета материјална штета, или угрожени животи и здравље војних лица и других грађана.

Одредбом члана 15. став 1. Правилника о платама професионалних припадника Војске Србије („Службени војни лист“, број 10 од 20.04.2017. године - пречишћени текст) прописано је да официру, односно подофициру у радном односу на одређено време и професионалном војнику, због посебних услова рада под којима врши службу у Војсци Србије прописаних чланом 83. став 1. и 2. Закона о Војсци Србије, припада коефицијент за посебне услове службе у Војсци Србије у висини 20% од основног коефицијента.

Међутим, одредбом члана 98. Закона о Војсци Србије прописано је да је професионално војно лице дужно да ради дуже од пуног радног времена кад потребе службе то захтевају, уз писмени налог надлежног старешине (став 1), с тим што такав прековремени рад не може да траје дуже од осам сати недељно нити дуже од четири сата дневно (став 2), изузев у случајевима предвиђеним у трећем ставу тог члана. Према члану 85. став 1. наведеног закона, професионалном војном лицу увећава се плата за часове ноћног рада, рада у дане празника који су законом одређени као нерадни дани и рада дужег од пуног радног времена, осим рада дужег од пуног радног времена из члана 83. тог закона.

Одредбом члана 35. Правилника о платама професионалних припадника Војске Србије, поред осталог, прописано је: да професионалном припаднику Војске Србије за сваки сат који, по писаном налогу надлежног старешине, ради дуже од пуног радног времена (прековремени рад) припада сат и по слободно (став 1); да се прековремени рад тромесечно прерачунава у слободне сате које професионални припадник Војске Србије мора да искористи најкасније у року од шест месеци од протеча тромесечја у којем их је остварио (став 2); да се изузетно, професионалном припаднику Војске Србије који не може да искористи слободне сате због тога што природа послова радног места захтева тако обиман прековремени рад, може исплатити додатак за сваки сат прековременог рада који износи 26% вредности радног сата плате, уз претходно прибављену сагласност министра одбране (став 3); да професионалном припаднику Војске Србије који прековремено ради у случајевима прописаним чланом 83. став 1. и 2. Закона о Војсци Србије не припада увећање из члана 32. и 33. Правилника (ноћни рад и рад на дане празника који није радни дан) и из става 1. и 3. овог члана (став 4).

Према одредбама чл. 141. и 142. Закона о Војсци Србије, о правима и обавезама професионалних припадника Војске Србије одлучује се у управном поступку. У првом степену, о праву тог лица одлучује старешина команде јединице или војне установе, а о жалби на решење донето у првом степену одлучује старешина војне јединице или установе који је непосредно претпостављени старешини који је донео ожалбено решење. Против одлуке у другом степену или у случају „ћутања администрације“, странка може да покрене управни спор.

Одредбом члана 52. став 3. Правилника о платама професионалних припадника Војске Србије прописано је да надлежни старешина решењем утврђује и додатке на плату (изузев додатка за ноћни рад и рад у дане празника који нису радни дани, а који се остварује на основу радне листе), накнаду плате (изузев накнаде плате за време одсуства са рада на дан празника који је нерадни дан, а која се остварује на основу радне листе), отпремнини, јубиларној награди.

Тужиоцу је решењима тужене од 19.07.2017. године и 24.08.2020. године одређен додатни коефицијент по основу посебних услова службе у Војсци Србије у висини од 20% од основног коефицијента. С тим у вези тужилац не би имао право на увећање плате из члана 85. став 1. Закона о Војсци Србије и члана 35. Правилника уколико су остварни часови рада за које тужбеним захтевом тражи исплату увећане плате остварени као прековремени рад из члана 83. став 1. и 2. Закона о Војсци Србије, јер му

је за такава рад увећан основни коефицијент, а на које околности је чињенично стање непотпуно утврђено.

Међутим, уколико се не ради о прековременом раду из члана 83. Закона о Војсци Србије, тужилац би имао право на увећање плате из члана 85. став 1. Закона о Војсци Србије и члана 35. Правилника. С тим у вези, уколико је тужилац у складу са чланом 98. став 1. истог закона, уз писмени налог старешине, по потреби службе радио дуже од пуног радног времена то право би остварио у складу наведеним Правилником. У том смислу би тужилац у складу са чланом 35. став 1. Правилника имао право на слободне сате (сат и по за сваки сат прековременог рада), а само изузетно би му се могла исплатитим увећана плата за 26% вредности радног сата под условом да није могао да искористи слободне сате због тога што природа послова радног места захтева тако обиман прековремени рад, али уз претходно прибављену сагласност министра одбране (члан 35. став 3. Правилника).

С тим у вези, а имајући у виду одредбе чл. 141. и 142. Закона о Војсци Србије и члана 52. став 3. Правилника, за остварење права по основу прековременог рада неопходно је обраћање старешини војне јединице ради признања и конкретизовања тог права – утврђивања права на слободне сате, као правила или права на исплату увећане плате, што је изузетак за који морају бити испуњени услови предвиђени чланом 35. став 3. Правилника.

То значи да уколико тужилац није подносио захтев надлежном старешини за признавање слободних сати на име прековременог рада или утврђење права на исплату увећане плате не би постојао основ његовог потраживања. У супротном, уколико му није омогућено коришћење слободних сати признатих правноснажним решењем надлежног старешине, односно није извршена исплата новчаног износа утврђеног таквим решењем припадала би му накнада штете у смислу члана 172. став 1. Закона о облигационим односима због незаконитог или неправилног рада државног органа.

Како се првостепени суд није бавио овим питањем, то је чињенично стање на наведене околности непотпуно утврђено, због чега је првостепена пресуда морала бити укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Поред тога, чињенично стање другачије од оног које је утврдио првостепени суд, другостепени суд може утврдити само на основу расправе одржане пред тим судом. Међутим, у конкретном случају, из другостепене пресуде произлази да се тужилац обраћао туженој за исплату прековремених сати, али да му на захтев није одговорено, на који начин је другостепени суд утврдио другачије чињенично стање у односу на првостепену одлуку, без отварања расправе, у смислу члана 383. став 3. ЗПП, чиме је учинио битну повреду парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са наведеном одредбом ЗПП.

Имајући у виду наведено првостепени суд ће, у поновном поступку, разјаснити све околности од значаја за доношење одлуке у овој правној ствари на које је указано овим решењем и правилном применом материјалног права донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка јер зависи од његовог исхода, на основу одредбе члана 163. став 4. ЗПП.

Са изнетих разлога, Врховни суд је на основу одредбе члана 415. став 1. и члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Јелена Ивановић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**